

**MARC'ANTONIO
E CLEOPATRA,
DE HASSE
ACCADEMIA
BIZANTINA:
DELPHINE GALOU,
SOPHIE RENNERT &
OTTAVIO DANTONE**

**11 de novembre
DE 2018**

SALA 1 PAU CASALS

L'AUDITORI

auditori.cat



**MARC'ANTONIO E CLEOPATRA,
DE HASSE**ACCADEMIA BIZANTINA:
DELPHINE GALOU, SOPHIE RENNERT
& OTTAVIO DANTONE

NOVEMBRE 2018

Diumenge 11 a les 19 h

Ottavio Dantone director
Accademia Bizantina
Delphine Galou contralt
Sophie Rennert mezzosopranoJOHANN ADOLPH **HASSE** Bergerdorf, Alemanya 1699 – Venècia 1783
Marc'Antonio e Cleopatra IJH 10 (1725)

1. *Simfonia: Spiritoso e staccato-Allegro* 40'
2. *Simfonia: Spiritoso e staccato-Grazioso*
3. *Recitatiu (Marc'Antonio, Cleopatra): Da quel salso elemento*
4. *Ària (Marc'Antonio): Pur ch'io possa*
5. *Recitatiu (Cleopatra): Signor, la tua sciagura*
6. *Ària (Cleopatra): Morte col fiero aspetto*
7. *Recitatiu (Marc'Antonio): Or che la mia fortuna*
8. *Ària (Marc'Antonio): Tra le pompe peregrine*
9. *Recitatiu (Cleopatra): Sì, mel rammento, o caro*
10. *Ària (Cleopatra): Un sol tuo sospiro*
11. *Recitatiu (Marc'Antonio, Cleopatra): Così rapido fugge*
12. *Duet (Marc'Antonio, Cleopatra): Attendi ad amarmi*

PAUSA

20'

13. *Recitatiu (Cleopatra, Marc'Antonio): Signor, la tua speranza* 36'
14. *Ària (Cleopatra): A Dio trono, impero a Dio*
15. *Recitatiu (Marc'Antonio): Ah, tolga il ciel*
16. *Ària (Marc'Antonio): Come veder potrei*
17. *Recitatiu (Cleopatra): Lascia Antonio, deh lascia*
18. *Ària (Cleopatra): Quel candido armellino*
19. *Recitatiu (Marc'Antonio): L'eroico tuo coraggio*
20. *Ària (Marc'Antonio): Là tra i mirti degl'Elisi*
21. *Recitatiu (Cleopatra, Marc'Antonio): Poi che la morte sola*
22. *Duet (Cleopatra, Marc'Antonio): Bella etade avventurosa*

Concert enregistrat per Catalunya Música i RNE

Cat **Música** rneAgraïrem que apaguéssiu els mòbils, desactivéssiu
les alarmes sonores i continguéssiu els estossecs.
Un mocador redueix notablement el soroll.Comenta aquest concert amb
#auditori #obc

L'Auditori és un consorci de



Mitjans patrocinadors



J. A. HASSE, UN DELS CREADORS DEL PRIMER CLASSICISME

per **Oriol Pérez i Treviño**

La construcció de l'anomenat cànon musical occidental, des d'unes dècades ençà, roman en un estat de revisió permanent. Enrere han quedat, així, les històries de la música que, erigides sobre la base de l'hegemonia dels grans noms de la música centreeuropea, havien fixat unes referències que semblaven totalment inamovibles. Pensem, a tall d'exemple, en el conegut mite de les "3 grans B de la música germànica", un mite que es deu a una expressió encunyada pel pianista i director Hans von Bülow (1830-1894).

Han estat, però, la difusió del coneixement històric de la pràctica musical i l'ús d'instruments originals els que han portat, indirectament, a la descoberta de nous repertoris (obres i compositors) que, alhora, han contribuït a fer comprendre una mica millor el context de les obres i dels compositors considerats com a canònics. Així mateix, amb aquesta descoberta també s'han posat a disposició dels oients contemporanis obres de compositors que, en el seu moment històric, sovint van marcar el gust musical més apreciat a l'època, tot i que actualment hagin estat titllats de secundaris o siguin pràcticament desconeguts.

Les darreres recerques musicològiques sobre la primera gran B de la música germànica (Johann Sebastian Bach) han posat al descobert que el *kantor* de Leipzig estava absolutament al dia de les creacions musicals dels seus contemporanis més propers, com ho podien ser Carl Heinrich Graun (1704-1759), Johann Friedrich Fasch (1688-1758), Jan Dismas Zelenka (1679-1745), Johann David Heinichen (1683-1729) i el compositor protagonista del concert d'aquesta tarda: Johann Adolph Hasse (1699-1783).

El fill de J. S. Bach, Carl Philipp Emanuel, assegurava en una carta a Johann Nikolaus Forkel (1749-1818) –l'autor de la primera biografia del compositor d'Eisenach– que «en els darrers anys, apreciava en particular Fux, Caldara, Händel, Kayser i Hasse». Així mateix, sabem que Bach s'havia traslladat fins a Dresden, el 13 de setembre de 1731, per assistir a l'estrena del que molts consideraven un dels grans títols de Hasse: *Cleofide*. Això corrobora que, efectivament, entre Hasse i Bach va existir una veritable amistat, i ens ajuda a constatar també la curiositat incansable de Bach per viatjar i anar a escoltar un gènere que, com bé sabem, no li va despertar mai la necessitat de compondre'n cap obra, sempre i quan no tinguem en compte les lectures realitzades per determinats hermeneutes que situen algunes cantates de Bach o, fins i tot les dues *Passions* arribades fins al nostres dies, dins l'òrbita de l'òpera.

Parlar de Hasse és parlar d'un compositor clau per comprendre i dibuixar una mica millor la relació musical entre Alemanya i Itàlia al llarg del segle XVIII. Nascut a Bergerdorf, prop d'Hamburg, la seva formació va venir com a tenor i membre de la companyia d'un altre d'aquests compositors "oblidats" durant força temps: Reinhard Keiser (1674-1739). Però el que realment ens interessa és saber que Hasse, el 1724, va decidir viatjar fins a Nàpols per poder estudiar amb els grans mestres Nicola Porpora (1686-1768) i Alessandro Scarlatti (1660-1725), de qui fou el seu darrer deixeble. D'alguna manera, la serenata *Marc'Antonio e Cleopatra* del concert d'avui ha de considerar-se com el primer fruit de Hasse sorgit de l'aprenentatge amb els citats mestres. Encarregada pel conseller reial Carlo Carmignano i composta a partir d'un llibret de Francesco Ricciardi, l'obra es va estrenar a la casa pairal de l'esmentat conseller reial, el 1725, i va ser interpretada per dues grans veus: la contralt Vittoria Tesi (1700-1775) "la Fiorentina" i el castrat Farinelli (1705-1782) que, com el mateix Hasse, havia estat deixeble de Porpora.

Deixant de banda l'estrena, el 1721, de la primera òpera *Antioco* a la cort de Brunswick, aquella serenata fou el veritable punt d'inici per al desenvolupament de la carrera del, possiblement, compositor més reconegut pel públic d'òpera de bona part del segle XVIII als teatres de ciutats com Viena, Dresden, Nàpols, París, Londres o Berlín.

La seva internacionalització, juntament amb el fet que va ser un compositor de gran longevitat que va arribar als vuitanta-quatre anys d'edat, li va permetre situar la seva obra, a tall d'exemple, entre els *Concerts de Brandenburg* (1721) de Bach –any de l'estrena de la seva primera òpera– i la serenata mozartiana *Ascanio in Alba* de 1771, el mateix any que Hasse va compondre la seva última òpera: *Ruggiero*.

L'actual i progressiva recuperació de Hasse ha permès realitzar una nova lectura, per part de les ciències musicals, de la seva contribució a la història de la música.

Més enllà de la seva coneguda habilitat en l'escriptura per a la veu –o, si voleu, del *bel canto* que Bellini sublimaria al segle XIX– Hasse, en realitat, ha de ser vist com un dels fundadors de les bases d'allò que posteriorment serà conegut com a classicisme musical. No fou pas casual, doncs, que Johann Adolph Scheibe –aquell conegut crític que va atacar de manera infundada Bach– escrivís al seu *Critische Musikus* (1745):

«Hasse i Graun són homes excel·lents. I es pot dir en veritat que aquests són els que han iniciat, per dir-ho així, un nou període musical. Ens han mostrat la bellesa del bon gust, de manera que podem reconèixer clarament en les seves obres la diligència amb què han seguit els passos d'aquells que els van precedir, i comprovar que realment han arribat al seu mateix objectiu final: seguir la natura i imitar-la, de manera que ara altres alemanys segueixen el seu exemple.»

JOHANN ADOLPH HASSE (1699-1783)**MARC'ANTONIO E CLEOPATRA**

[1. - 2.: SINFONIA]

3. RECITATIVO

Marc'Antonio

Da quel salso elemento
a cui d'un vasto impero
vulli cieco fidar l'alta fortuna,
ecco, o bella regina,
che, te seguendo, a te ritorno

Cleopatra

Qual dunque a me ritorni,
mio sposo e re? Come nomarti deggio?
Sei vincitore o di vittoria privo,
trionfante d'Ottavio o fuggitivo?

Marc'Antonio

Mel chiedi ancor, non sai
che là d'Azio sul mare
chi de l'orbe roman l'imperio augusto
contender volle al Cesare regnante
era di Cleopatra ancor l'amante?

Cleopatra

Dunque fuggisti?

Marc'Antonio

Appena de' tuoi legni
mirai da noi scostarsi
le fugaci antenne:
ché, solo a te pensando,
più non curai della famosa lite,
de la battaglia io mi partii primiero,
dell'onor dell'impero
posi in oblio le ambiziose idee
e al mio rival lasciando
libero il varco a la vittoria illustre
mostrai d'amor per segno
che Cleopatra val più assai d'un regno.

4. ARIA

Marc'Antonio

Pur ch'io possa a te, ben mio,
Palesar quel che desio,
più non curo dell'impero
e sol basta al mio pensiero
di regnar nel tuo bel cor.
Pur ch'io v'abbia solo il trono,
al superbo mio nemico
tutto il mondo e Roma io dono
e per te dell'odio antico,
caro ben, mi scordo ancor.

[1. - 2.: SIMFONIA]

3. RECITATIVU

Marc Antoni

Des del salí element,
al qual d'un vast imperi
vaig voler confiar, cec, la fortuna,
heus aquí, oh bella reina,
que, tot seguint-te, torno a tu.

Cleòpatra

I aleshores, com tornes,
espòs i rei meu? Com t'he d'anomenar?
Ets vencedor o vençut,
trionfant d'Octavi o fugitiu?

Marc Antoni

I encara m'ho preguntes? Que potser no
saps que aquell qui, al mar d'Accium,
per l'imperi august del món romà,
el Cèsar regnant gosà desafiar
era, de Cleòpatra, encara l'amant?

Cleòpatra

És a dir, que has fugit?

Marc Antoni

En veure el fustam
i els pals de les teves naus
que fugaçment s'allunyaven,
i pensant només en tu,
vaig descurar la famosa lluita
i, primer de tots, vaig deixar la batalla,
de l'honor i de l'imperi
vaig abandonar les idees ambicioses
i tot deixant, al meu rival,
via lliure a la victòria il·lustre
vaig mostrar d'amor penyora:
Cleòpatra bé val més que un regne.

4. ÀRIA

Marc Antoni

Si tan sols pogués, vida meva,
palesar el meu desig,
de l'imperi ja no n'estaria
i al meu pensament bastaria
saber-se rei del teu bell cor.
Si tan sols en tingués el tron,
al superb enemic meu
li llegego Roma i el món sencer;
i per tu oblidat, vida meva,
l'odi llegendari.

5. RECITATIVO

Cleopatra

Signor, la tua sciagura
grave m'è più perché a me stessa io deggio
rimproverar, che fui
nella naval tenzone
delle perdite tue prima cagione;
ma di viltà non accusarmi e credi
che s'io schivai della battaglia il rischio,
se 'l Cesare latino
affrontar non osai con pugna ardita,
la tema sol di schiavitù mi trasse
lungi dal dubbio evento,
ché di morte più acerbo mi sarebbe
se 'l nemico rival con fasto e orgoglio
trarmi potesse avvinta in Campidoglio.

6. ARIA

Cleopatra

Morte col fiero aspetto
orror per me non ha,
s'io posso in libertà
morir sul trono mio,
dove regnai.

L'anima uscir dal petto
libera spera ognor,
sin dalle fasce ancor
sì nobile desio
meco portai.

7. RECITATIVO

Marc'Antonio

Or che la mia fortuna
con l'incostanza sua mi volge il crine
la passata grandezza, il fasto antico
e le cure amorose
sveglian in mente mia
memorie care sì, ma tormentose.
Ah, ti ricordi, o bella,
su le cilici arene,
quando di tua bellezza
a me splendor facesti il primo raggio
ch'io con umile omaggio
vinto mi resi e ch'al tuo bel sembiante
prigioniero d'Amore
più che al trono dell'Asia io diedi il core?

8. ARIA

Marc'Antonio

Tra le pompe peregrine
mi splendeva il serto al crine
e col core pieno d'amore
mi dicea: "Bell'idol mio,
sol desio languir per te."

5. RECITATIVU

Cleòpatra

Senyor, el teu malastre
em commou, més encara perquè
m'he de retreure haver estat,
en la contesa naval,
la causa primera de la teva desfeta.
Però no m'acusis de covardia i creu-me,
vaig defugir el risc de la batalla
i amb el Cèsar llatí
no vaig gosar enfrontar-me en lluita ardida;
mes el temor de l'esclavitud m'arrossegà
lluny de l'incert esdeveniment,
perquè més amarg que la mort fóra
que l'enemic, amb pompa i orgull,
se m'hagués endut, vençuda, al Capitoli.

6. ÀRIA

Cleòpatra

La mort, d'aspecte ferotge,
d'horror no me'n fa,
mentre pugui, en llibertat,
morir en el meu tron,
en el qual he regnat.

L'ànima, sortir del pit
lliure és el que vol,
des del bressol
aquest noble desig
és dins meu.

7. RECITATIVU

Marc Antoni

Ara que la fortuna,
amb la seva inconstància, em gira l'esquena,
la grandesa del passat, el fast antic
i les cures amoroses
despertan, en la meva ment,
memòries tendres, sí, però turmentoses.
Recordes, oh estimada,
a la sorra de Cilícia,
quan de la teva bellesa
vas mostrar-me'n un primer raig esplendorós
i que jo, en humil homenatge
m'hi vaig rendir, i que al teu bell semblant,
presoner d'Amor,
més que al tron d'Àsia, vaig lliurar el cor?

8. ÀRIA

Marc Antoni

Entre pompes peregrines
lluïa la brillant corona
i amb el cor ple d'amor
em deia: «El meu bell idol,
tan sols desitjo languir per tu».

L'alto fasto e la grandezza
l'anima mia non cura e sprezza,
brama sol di far serene
le tue luci a le mie pene
con l'ardor della mia fé.

9. RECITATIVO

Cleopatra

Si, mel rammento, o caro, e tu vedesti,
qual di pronuba idea dolce favella
i nostri cuori in equal fiamme accese.

Dell'oriente altero
più regi umiliati al pié traesti
e pur allor vedesti
ch'in si bel trono assisa
di Cleopatra altro il piacer non era
che vagheggiar il tuo real semblante
e ch'in te riguardava,
più ch'Antonio signore, Antonio Amante.

10. ARIA

Cleopatra

Un sol tuo sospiro,
un guardo d'amore
con dolce martiro
giungeva al mio core
le piaghe a sanar.

D'eguale desio
quell'anima ardea
e allor ti dicea:
"Sì, caro ben mio,
te sol voglio amar."

11. RECITATIVO

Marc'Antonio

Così rapido fuggè e vola il tempo
e delle trasandate alme dolcezze
altro a noi non avanza
ch'inutile memoria,
che pensosa ne fa la rimembranza.

Cleopatra

Se di prospera sorte
Gustammo un tempo il lusinghiero aspetto,
or che con mesto oggetto
comincian le sventure ad agitarci,
convien ch'anima reale,
sempre a se stessa uguale,
degl'infortuni suoi preme l'orgoglio.
Se libera sul soglio
poss'io morir, non avrà colpa il fato
che render possa il mio gran cor turbato.

El més alt fast i grandesa
la meva ànima ignora i menysprea,
tan sols anhela dur serenor
als teus ulls davant les meves penes
amb l'ardor de la meva fé.

9. RECITATIU

Cleòpatra

Me'n recordo, estimat, i bé que vas veure
que les dolces paraules de maridatge
encengueren en flames iguals els nostres cors.

De l'alterós Orient
vas dur reis, humiliats, als meus peus
i ja aleshores vas veure
que, en tan bell tron asseguda,
a Cleòpatra cap altre desig sotjava
que contemplar el teu reial semblant
i que en tu veia,
més que l'Antoni senyor, l'Antoni amant.

10. ÀRIA

Cleòpatra

Tan sols un sospir teu,
un esguard d'amor
amb dolç martiri
arribava al meu cor
per curar les ferides.

D'igual desig
aquella ànima s'encenia
i aleshores et deia:
«Sì, amor meu,
tan sols a tu vull estimar».

11. RECITATIU

Marc Antoni

Així de ràpid fuig i vola el temps
i dels antics dolços plaers
ara tan sols ens en queden
records inútils,
que ens fan més dura la remembrança.

Cleòpatra

Així com, del nostre destí,
vam gaudir, temps enrere, el rostre amable,
ara que amb crueta
les desventures ens comencen a assetjar,
procurem que l'ànima reial,
sempre fidel a ella mateixa,
de la malaurança en tregui l'orgull.
Si lliure en el meu tron
puc morir, no podré culpar el destí
d'haver torbat el meu gran cor.

Marc'Antonio

L'Àfrica e l'Àsia non son vint'ancora,
di poche infrante navi
tiene Ottavio acquisto
e posso ancor, s'ei baldanzoso aspira
a seguir le mie tracce,
d'Egitto in difesa
più re e vassallo e fare
dubbia di nuovo a lui l'alta contesa.

12. DUETTO

Marc'Antonio

Attendi ad amarmi,
vezzosa regina.

Cleopatra

Più fida in amarti
di me non si trova,
ma, o dio, a che giova
senz'armi l'amor?

Marc'Antonio

Che amor saprà darmi
vittoria e valor?

Un cor che non teme
non può dirsi vinto,
fortuna s'el preme,
opprimer non sa.

Cleopatra

Ma questo è conforto
d'un cor disperato,
che contro del fato
non mostra viltà.

13. RECITATIVO

Cleopatra

Signor, la tua speranza
è una speme fallace e lusinghiera,
che il ver t'adombra e contro a' detti miei
fa che ti cred'ancora
infelice assai men di quel che sei.
Quelli che a me tu senti
principi a te vassalli,
l'Àsia intiera e le forze dell'Egitto
vinte d'Azio già fur nel sol conflitto
e a l'orgoglioso Cesare nemico
altro di più non resta
che a valicar poche onde
per trionfar di nostra sorte e tutta
vedersi a' piedi suoi
di schiavitù de le catene avvinta
l'Àfrica e l'Àsia, umiliata e vinta.

Marc Antoni

L'Àfrica i l'Àsia no es donen encara per vençudes,
unes poques naus fràgils
les mantenen en mans d'Octavi
i encara puc, si ell, agosarat, pretén
seguir el meu deixant,
sortir en defensa d'Egipte
com a rei i vassall i fer-lo
dubtar de nou de la gran lluita.

12. DUET

Marc Antoni

Mantén el teu amor,
oh reina encisera.

Cleòpatra

Més fidel que jo
no en trobaràs cap altra,
però, per Déu, de què serveix
l'amor sense les armes?

Marc Antoni

Quin amor sabrà donar-me
victòria i valor?

Un cor sense por
no es dona per vençut,
i si el fat l'oprimeix,
d'ofegar-se no en sap.

Cleòpatra

I quin reconfort
per a un cor desesperat,
que davant del mal fat
no mostra covardia.

13. RECITATIU

Cleòpatra

Senyor, la teva esperança,
afalagadora però mentidera,
t'amaga la realitat i, malgrat el que jo dic,
fa que et vegis molt menys
infelìç del que de debò ets.
Tots aquells que em dius
que són prínceps vassalls teus,
tota l'Àsia i les forces d'Egipte,
varen caure en la contesa d'Àccio
i l'orgullós Cèsar enemic
ja només haurà de
travessar el gual de les ones
i triomfar davant del nostre destí,
i veure als seus peus,
esclaves de les seves cadenes,
l'Àfrica i l'Àsia, humiliades i vençudes.

Marc'Antonio

Dunque che far dobbiam, poiché è sì dura
nostra fiera sventura,
che ci si toglie ancora
vive aure di speranza,
quella che a tutti gli infelici avanza.

Cleopatra

Tu sai che il disperar d'ogni salute
degl'infelici è l'unica speranza.
Io dell'invida Parca
l'orrido aspetto non pavento o temo,
quando è rimedio a un infortunio estremo.

14. ARIA

Cleopatra

“A Dio trono, impero a Dio,”
dirò allor con alma forte,
“io vi lascio e corro a morte
per morire in libertà.”

Ed a te dirò, ben mio:
“Se da me l'esempio apprendi,
a seguir chi t'ama attendi
con l'istessa maestà.”

15. RECITATIVO

Marc'Antonio

Ah, tolga il ciel, mia cara,
auguri si funesti,
ancor non mi cred'io tanto infelice
che per toglierti a l'onta
d'esser schiava d'Ottavio
io sia costretto a darti
come in un estremo male
pegno estremo d'amor colpo mortale.

16. ARIA

Marc'Antonio

Come veder potrei
quegl'occhi, o Dio, che sono
luce degl'occhi miei
pallidi a me girar!
Ah, ch'in pensarvi, o cara,
sento una pena amara,
che passa con furore
il core a lacerar.

17. RECITATIVO

Cleopatra

Lascia, Antonio, deh lascia
di sì teneri accenti il mesto sfogo.
Patimmo già quando dell'Asia il trono
illustrato splendea dalle nostre armi
e da' tironfi nostri;

Marc Antoni

I què hem de fer, davant d'una dura
i cruel desventura,
que, fins i tot, ens nega
l'últim bri d'esperança
que fins als més infeliços concedeix?

Cleòpatra

Bé prou saps que desconfiar de la salvació
és l'única esperança dels infeliços.
A mi, de l'envejosa Parca
no m'espanta ni en temo l'aspecte horrorós,
quan és el remei del pitjor dels infortunis.

14. ÀRIA

Cleòpatra

«Adéu tron, adéu imperi»,
diré aleshores amb el cor fort,
«us deixo i segueixo la mort
per morir en llibertat».

I a tu, vida meva, et diré:
«Si de mi segueixes l'exemple,
corre darrere de qui t'estima
amb la mateixa majestat».

15. RECITATIU

Marc Antoni

Ah, que el cel ens lliuri, estimada,
d'un fat així de funest,
no crec ser encara tan malaurat
que, per evitar-te la vergonya
de ser esclava d'Octavi,
em vegi obligat a donar-te,
com si fos el pitjor mal,
com a mostra d'amor, un cop mortal.

16. ÀRIA

Marc Antoni

Com podria mirar
aquells ulls, oh Déu, que són
la llum dels meus propis,
que empal·lideixen i s'apaguen?
Ah, només de pensar-hi, estimada,
sento una pena amarga,
que travessa amb ràbia
el meu cor i el fereix.

17. RECITATIU

Cleòpatra

Prou, Antoni, deixa enrere
les paraules tendres que t'amarguen.
Ja vam veure el tron d'Àsia
que llua esplendent per les nostres armes
i els nostres triomfs;

tra le pompe e tra gl'ostri
di prospera fortuna
su l'ali del favore
le dolcezze gustai d'un dolce amore.
Or infelici siam, tutta già piove
sovra del nostro capo
di sdegnato destin l'ira crudele.
D'inutili querele
vano è lo sfogo. Altro a noi far non resta
che con anima forte
gir gloriosi ad affrontar la morte.

18. ARIA

Cleopatra

Quel candido armellino
per non macchiar la spoglia
al rischio sta vicino,
né di fuggir s'invoglia,
ma lieto al cacciatore
abbandonar si sa.

Pria ch'un superbo impero
macchi il mio regio onore,
di morte in volto fiero
non mi spaventerà.

19. RECITATIVO

Marc'Antonio

L'eroico tuo coraggio,
bella regina, ammiro io sì che tutto
sento nelle mie vene
risvegliarsi l'ardire.
Se in vita io fui tuo compagno fedele,
uop'è ch'ancora
a l'estremo tuo fato unito io mora.

20. ARIA

Marc'Antonio

Là tra i mirti degl'Elisi
indivisi ancor vivremo
e colà dis cenderemo
senza macchia di viltà.

Tra le ombre dove giace
lieta pace e vera gioia
ci amerem poi senza noia
con ardore e fedeltà.

21. RECITATIVO

Cleopatra

Poiché la morte sola
Può renderci onorati ed indivisi,
delle nostre sfortune ad onta ancora,
caro mio ben, si mora;
e l'orgoglioso vincitor latino,

i entre la pompa i la majestat
de la benvolguda fortuna
amb ales de favor
vaig tastar la dolçor d'un dolç amor.
Ara que som infeliços, plou
damunt del nostre cap
de malaurat destí l'ira cruel.
I és ben inútil
desfogar-nos amb laments vans. Tan sols ens resta
que, amb l'ànima valenta
ens encarem, amb honor, a la mort.

18. ÀRIA

Cleòpatra

Aquell càndid ermini
que, per no tacar-se la pell,
es queda vora el perill,
i ni tan sols prova de fugir,
i amb joia es lliura al caçador
i davant seu s'abandona.

Abans que un superb imperi
intenti tacar-me l'honor reial,
la temible mirada de la mort
no em farà por.

19. RECITATIU

Marc Antoni

El teu coratge heroic,
oh bella reina, tant l'admiro
que sento que a les venes
s'hi desperta la gosadia.
Si en vida vaig ser el teu company fidel,
vull ser-ho també,
ara que s'acaba, i morir amb tu.

20. ÀRIA

Marc Antoni

Allí, entre les murtes de l'Elisi
viurem junts per sempre
i fins allí ens enfonsarem
sense cap rastre de vilesa.

Entre les ombres on descansa
la pau joiosa i el goig autèntic
ens estimarem sense mai defallir
amb ardor i fidelitat.

21. RECITATIU

Cleòpatra

I com que tan sols la mort
ens permetrà seguir junts i amb honor,
tot i els nostres infortunis,
benaurat meu, morim doncs;
i que l'altiu i triomfal llatí,

se avvien ch'in queste arene
a trionfar di nostra sorte ei venga,
mezzo il piacer sua vittoria ottenga.

Marc'Antonio

Si, moriremo, o cara,
ch'ai decreti del cielo
mal qua giù si contrasta.
Su le perdite mie voglio ch'innalzi
Cesare un solo impero,
e che restando ai successor la chioma
degl'allori di Roma
stabile renda di tai scettri il pondo
a la man che dovrà regger il mondo.
Quindi al volger degli anni
sotto il cielo germano
sorgerà nuovo sole
che da le maure arene ai lidi eoi
la terra illustrerà coi raggi suoi:
questi fu Carlo il sovraumano, il grande,
che con opre ammirande
oscurerà quanti o la Grecia o Roma
coi chiari inchiostrati suoi
sinora a noi vantò famosi eroi.

Cleopatra

Di sì fulgido sole
Sarà compagna una lucente stella,
di cui più chiara e bella
inqua non vide il sol cui l'Istro inaffia.

Al balenar de' suoi bei raggi
Oscuro fia d'ogni altra beltade
e il pregio e il vanto,
tal che colui in Manto
trasse i natali e che d'eroi cantando
tant'alto ascese in sul castalio monte
da l'orrido Acheronte
tornar dovrebbe a riveder le Muse.
Così d'Elisabetta il nome illustre
degnà tromba sia data,
onde ei possa volar per chiaro stile
dal biondo Idaspes a la remota Tile.

22. DUETTO

Cleopatra, Marc'Antonio

Bella etade avventurosa
godì sì ch'andrai festosa
di tua gran felicità.

Perché ignude d'ogni volo
scenderan per te dal cielo
la giustizia e la pietà.

si mai ve a questa arena
per vèncer el nostre destí,
que la victòria li valgui ben poc.

Marc Antoni

Sí, morirem, oh estimada,
que contra els decrets del cel
d'aquí estant no podem lluitar.
De la meva derrota vull que aixequi,
Cèsar, un únic imperi,
i que, als successors, la corona
de l'lorer de Roma
els mantingui ferm a la mà
el ceptre que regirà el món sencer.
I, amb el transcurs dels anys,
sota el cel de la Germània
s'alçarà un nou Sol
que de la sorra mauritana a les platges eòlies
amb els seus rajos la terra il·luminarà:
així com Carles el sobrehumà, el gran,
que amb obres admirables
va apagar les de Grècia o Roma,
celebrades amb clares paraules,
fins ara, com a famosos herois.

Cleòpatra

A aquest sol esplendent
l'acompanyarà una estrella fulgent,
que cap de tant clara i bella
s'ha vist mai a la terra regada pel Danubi.

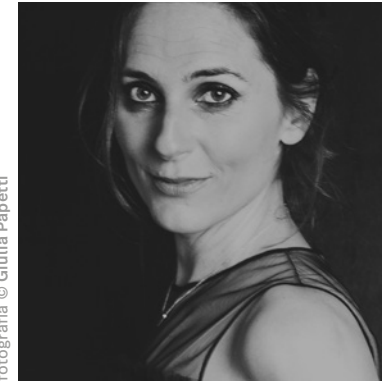
L'esclat dels seus bells rajos
farà que tota beutat s'enfosqueixi
i perdi valor i atvivesa,
igual que aquell qui, a Màntua,
va néixer i que, cantant als herois,
es va enfilear al mont de Castàlia
des de l'horrorós Aqueront,
que haurà de tornar a veure les muses.
Així, d'Elisabet el nom il·lustre
sigui anunciat amb gran pompa,
de manera que pugui volar
del groc Hidaspes a la remota Thule.

22. DUET

Cleòpatra, Marc Antoni

Bella i atzarosa edat,
gaudeix-la mentre passi joiosa
per a la teva gran felicitat.

Perquè sense vels que les amaguin
baixaran per a tu, del cel,
la justícia i la pietat.



fotografia © Giulia Papetti

DELPHINE GALOU



fotografia © Pia Clodi

SOPHIE RENNERT

Va néixer a París i, a banda d'estudiar filosofia a la Universitat Sorbonne de París, també va estudiar piano i cant. S'ha especialitzat en el repertori barroc, col·laborant amb conjunts com el Balthasar Neumann, l'I Barocchisti, l'Accademia Bizantina, l'Orchestra Barocca di Venezia, l'Il Complesso Barocco, Les Siècles, Les Arts Florissants, Le Concert des Nations, l'Ensemble Matheus, Les Musiciens du Louvre, Le Concert d'Astrée, Les Ambassadeurs i Les Talens Lyriques. La seva discografia inclou *Teuzzone* de Vivaldi amb Jordi Savall (Naïve), *Orlando 1714* de Vivaldi amb Federico Maria Sardelli (Naïve), *L'incoronazione di Dario* de Vivaldi, *Petite messe solennelle* de Rossini amb Ottavio Dantone (Naïve), *Niobe* de Steffani amb Thomas Hengelbrock (DVD Opus Arte) i *La Concòrdia dei Pianeti* de Caldara amb Andrea Marcon (Deutsche Grammophon). Al setembre de 2018, el disc *Agitata* enregistrat amb l'Accademia Bizantina va guanyar el Gramophone Award com el millor recital de l'any.

És una mezzosoprano austríaca que ha estat guardonada en concursos com l'International Mozart Competition de Salzburg al 2014 i el Cesti-Wettbewerb al 2016. La seva versatilitat l'ha portat a actuar amb orquestres de renom com l'Orquestra Filharmònica de Viena al festival de Salzburg, entre d'altres, i a oferir recitals amb els pianistes Graham Johnson o Helmut Deutsch en importants sales de concerts com l'Elbphilharmonie d'Hamburg, el Wigmore Hall de Londres o el Musikverein i el Konzerthaus de Viena. En el camp operístic ha actuat en els festivals Bayreuth Festspiele i Internationale Händel Festspiele Göttingen i al Nationaltheater Mannheim a Alemanya. Ha interpretat papers com el d'Angelina a *La Cenerentola* de Rossini, donzella de flor a *Parsifal* de Wagner o *Lotario* a Lotario de Händel. Tot i la seva curta carrera ja ha treballat amb directors importants com S. Bychkov, I. Bolton, L. Cummings, M. Gražinytė-Tylė o M. Piollet. Participa regularment amb l'Accademia Bizantina d'Ottavio Dantone.



fotografia © Giulia Papetti

ACCADEMIA BIZANTINA

L'Accademia Bizantina va ser fundada a Ravenna, Itàlia, el 1983 amb la intenció de “fer música com un gran quartet”. Des de llavors, el seus membres administren el grup de manera autònoma, garantint l'enfocament a la música de cambra de les seves actuacions, fet que sempre ha estat la seva característica distintiva.

El 1989, Ottavio Dantone es va unir al grup com a clavecinista i el 1996 va ser nomenat director musical i artístic, garantint el prestigi i la qualitat artística del grup. Sota la seva experta direcció, l'Accademia Bizantina ha fusionat la investigació filològica i un enfocament estètic per a la interpretació de la música barroca. La destresa, la imaginació i el gran coneixement de Dantone s'han unit amb l'entusiasme i l'empatia artística de cada membre del grup, donant a les seves interpretacions la profunditat que els converteix en un dels conjunts més prestigiosos de l'escena musical internacional actual.

L'ensemble actua en sales de concerts i festivals de tot el món. Els seus múltiples enregistraments, especialment amb els segells Decca, Harmonia Mundi i Naïve, han guanyat nombrosos premis, incloent el Diapason d'Or, el Midem i una nominació al Grammy Music Award per *O Solitude* de Purcell amb Andreas Scholl. Cal destacar les seves col·laboracions amb els violinistes Viktoria Mullova i Giuliano Carmignola, i amb el contratenor Andreas Scholl, amb qui han realitzat gires internacionals i projectes de gravació importants per a les discogràfiques Onyx, Harmonia Mundi i Decca. El passat setembre de 2018, el seu CD *Agitata*, gravat amb Delphine Galou, va guanyar el Gramophone Award com el millor recital de l'any.

CONCERTINO Alessandro Tampieri **PRIMERS VIOLINS** Lisa Ferguson / Paolo Zinzani **SEGONS VIOLINS** Ana Liz Ojeda / Mauro Massa / Heriberto Delgado **VIOLLES** Diego Mecca / Alice Bisanti **VIOLONCELS** Marco Testori / Paolo Ballanti **LLAÛT** Tiziano Bagnati **CONTRABAIX** Luca Bandini **CLAVICÈMBAL I DIRECCIÓ** Ottavio Dantone



fotografia © Walter Capelli

OTTAVIO DANTONE

Sent encara molt jove, Ottavio Dantone es va graduar en interpretació d'orgue i clavicèmbal i de seguida va iniciar la seva carrera de concerts. Va atreure l'atenció dels crítics, que el van considerar un dels millors músics de la seva generació. Al 1985 va ser guardonat amb el premi de baix continu al Concurs Internacional de París i va ser el guanyador del primer premi al Concurs Internacional de 1986 a Bruges. Va ser el primer italià que va rebre aquest últim premi, fet que li va donar un reconeixement internacional immediat.

La seva col·laboració amb l'orquestra barroca Accademia Bizantina de Ravenna va començar el 1989 i degut a la seva profunda comprensió de les pràctiques d'interpretació històrica en el període barroc, el 1996 va ser nomenat director musical d'aquest grup. Sota la seva direcció, l'Accademia Bizantina s'ha afirmat com una de les orquestres barroques més destacades de l'escena internacional actual.

Com a director d'òpera, va fer el seu debut el 1999 amb la primera execució moderna de *Giulio Sabino* de Giovanni Sarti al Teatro Alighieri de Ravenna amb l'Accademia Bizantina. A partir d'aquest moment, la seva carrera l'ha portat a dirigir òperes conegudes però també al redescobrimet d'òperes que poques vegades s'han escoltat, així com a dirigir primeres interpretacions modernes en alguns dels festivals i teatres més cèlebres del món com el Teatro allà Scalla de Milà, el Glyndebourne Festival Opera, el Teatro Real de Madrid, l'Opéra Royal du Château de Versailles, l'Opernhaus de Zurich o els BBC Proms de Londres.

Al llarg dels últims vint anys, Ottavio Dantone ha anat augmentant gradualment les seves activitats com a solista i director de música de cambra i de petites orquestres, estenent el seu repertori als períodes clàssic i romàntic. Ha enregistrat diversos discs com a solista i com a director amb discogràfiques destacades com Decca, Deutsche Grammophon, Naïve i Harmonia Mundi, amb els que ha guanyat nombrosos premis internacionals i ha rebut un gran reconeixement de la crítica.

MÚSICA ANTIGA

fotografia © Igor Studio

11 de desembre

NADAL AMB BACH: KOMM, JESU, KOMM

ENSEMBLE PYGMALION

Raphäel Pichon director

L'AUDITORI
auditori.cat

Entrades a la venda
a partir de **10€**

L'Ensemble Pigmalion, resident de l'Òpera Nacional de Bordeus i un dels grups de música antiga més destacats d'Europa, interpretarà els sis motets de Bach i obres litúrgiques per a diverses veus. Cor i orquestra ens faran gaudir de la gran bellesa i la perfecta construcció d'una de les fites més grans de la polifonia coral del període barroc.